מְטַהֵר את יחוסי הַשְּׁבָטִים לעתיד לבא ויפריש מהם את הפסולים שנתערבו בהם, שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי – את הכהנים שמשבט לוי מְטַהֵר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, והיתה כשירה, וְיִרְחֲקֵהּ בֶּן צִיּוֹן בְּזוֹרוֹעַ – הכריז עליה שהיא פסולה בכח הזרוע. ועוֹד משפחה אַחֶרֶת הָיְתָה בעבר הירדן שהיתה פסולה וְקֵרְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בְּזוֹרוֹעַ – הכריז על כשרותה בכח הזרוע. ומסיימת המשנה, משפחות כְּגוֹן אֵלּוּ שכשרותם או פסלותם ידועה, ומפורסם שנתרחקו או נתקרבו בזרוע, לעתיד לבא אֵלּוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק את הפסולה וּלְקָרֵב את הכשירה. ומבואר במשנה, שאלידו ירחק דווקא משפחות כְּגוֹן אֵלּוּ יְדִיעִין – שהכל מחזיקים אותם לפסולים, ונתקרבו רק מכוח הזרוע כאמור, אֲבָל מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּטְמְעָה – שנתערבה בכשרים מחמת שלא נודע פסולה, נִטְמְעָה ויניחה אליהו בכשרותה.

מביאה הגמרא: תָּאנָא בברייתא, עוֹד משפחה פסולה אַחֶרֶת הָיְתָה בעבר הירדן, מלבד אותה משפחה פסולה שקירב בן ציון, וְלֹא רָצוּ חֲכָמִים לְגַלּוֹתָהּ לאחרים כיון שכבר נתערבה בכשרים, אֲבָל חֲכָמִים מוֹסְרִים אוֹתוֹ לְבָנֵיהֶם וּלְתַלְמִידֵיהֶן פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ – אחת לשבע שנים, וְאָמְרֵי לָהּ – ויש אומרים פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ – פעמיים בשבע שנים, כדי שלא ישתכח פסולה מהם, ויזהרו לפרוש ממנה. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר – מסתבר כדעת הסוברים שהיו מוסרין רק פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ, כִּדְתָנְיָא בברייתא, אדם שאמר הֲרֵינִי נָזִיר אִם לֹא אֲנַלֶּה מִשְׁפָּחוֹת פסולות, עדיף שיִּהְיֶה נָזִיר וְלֹא יְנַלֶּה מי הם הַמִּשְׁפָּחוֹת, ומוכח שאין ראוי לגלות הפסולים, ולכך אף החכמים שהוצרכו לגלותם לתלמידים אין להם לעשות כן אלא פעם אחת בשבע שנים.

מבארת הגמרא כעין זה, עד כמה הותר ללמד לאחרים את שמות הקדוש ברוך הוא: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שֵׁם של הקדוש ברוך הוא, שהוא בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת – הוי״ה, חֲכָמִים מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְתַלְמִידֵיהֶן – מלמדים את תלמידיהם כיצד נקרא וכיצד נבתב ומהו פירושו, פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ – אחת לשבע שנים, וְאָמְרֵי לָהּ – ויש שאומרים פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ – פעמיים בשבע שנים. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר שרק פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ מסרו חכמים לתלמידים את ענין השם, דִּכְתִיב (שמות ג טו) ׳כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו׳ יְהוָה שְׁמִי לְעֹלָם׳, וכיון שלא כתוב ׳לעולם׳ אלא ׳לְעֹלָם׳ כְּתִיב בלא ו״ו, דורשים שתיבה זו נקראת ׳לְעֵלֶם׳ שהוא מלשון העלמה, וכוונת הפסוק ׳זה שמי להעלים׳, ולכך אין למוסרו לתלמידים יותר מאחת לשבע שנים. וכן כאשר רָבָא סָבַר לְמֵידְרֵשֵׁיהּ בְּפִירְקָא – רצה ללמד בשיעורו בפני הציבור את ענין קריאתו ופירושו של שם של שם הוי״ה, אָמַר לֵיהּ הַהוּא סָבָא והרי ׳לְעֵלֶם׳ כְּתִיב, ולפיכך עליך להמנע מלדרוש ברבים ענין השם.מוסיפה הגמרא לבאר את המשך הפסוק: רַבִּי אַבִּינָא רָמֵי – הקשה, כְּתִיב (שמות ג טו) בתחילת הפסוק ׳זֶה שְׁמִי לְעֹלָם׳, וּכְתִיב בהמשך הפסוק ׳זֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר׳, ומדוע הוצרך הכתוב לכפול ׳זה שמי׳ ׳וזה זכרי׳, והלא די היה שיאמר ׳זה שמי וזכרי׳, והיינו יודעים שבאותו שם מיוחד הוא גם נזכר. ותירץ, שהכתוב בא ללמדנו ששני שמות הם, וכך אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא למשה, לֹא כָּשָׁאנִי נִכְתָּב – לא באותיות שאני נכתב, כך גם אֲנִי נִקְרָא בפה, אלא נִכְתָּב אֲנִי בְּיו״ד הֵ״י – שם הוי״ה, ו׳זהו שמי׳ המיוחד, וְאילו נִקְרָא אני בפה, בָּאל״ף דָּל״ת – בשם אדנות, ו׳זהו זכרי׳ בפה.

מביאה הגמרא, למי הותר למסור שם בן שתים עשרה אותיות: תָּנוּ רַבָּנָן, בָּרְאשׁוֹנָה – בתחילה, שֵׁם בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, הָיוּ מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְכָל אָדָם, אך מִשֶּׁרַבּוּ הַפְּרִיצִים שהיו משתמשים בו שלא בטהרה, הָיוּ מוֹסְרִים אוֹתוֹ רק לַצְּנוּעִים שֶׁבְּכְהוּנָּה – לכהנים ענווים, כדי שיברכו בו את העם שבמקדש ברכת כהנים לאחר הקרבת תמיד של שחר, וְהַצְּנוּעִים שֶׁבְּכְהוּנָּה היו מַכְלִיעִים אוֹתוֹ בְּנַעֲמַת אֲחֵיהֶם הַכֹּהֲנִים – היו ממהרים להזכיר אותו בהבלעה, בזמן ששאר הכהנים משכו את קולם בנעימות כשבירכו בשם בן ארבע אותיות, וכך לא היה שם זה נשמע לרבים. וְתָנְיָא בברייתא, אָמַר רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ, פַּעַם אַחַת עָלִיתִי אַחַר אַחֵי אִמִּי הכהן לְדוּכְנָן כדי לברך ברכת כהנים, וְהִטִּיתִי אָזְנִי אֶצֶל כֹּהֵן גָּדוֹל, וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהִכְלִיעַ את הַשֵּׁם של שתים עשרה אותיות בְּנַעֲמַת אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

הגמרא ראיה לדברי רבי יצחק: אָמַר אַבַּיֵי, אַף אֲנַן נַמִּי תְּנִינָא – גם אנו שנינו כן במשנה (עדיות פ״ח מ״ז), מִשְׁפָּחַת בֵּית הַצְּרִיפָה הָיְתָה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, והיתה כשירה, וְיִרְחֲקֵהּ בֶּן צִיּוֹן בְּזוֹרוֹעַ – הכריז עליה שהיא פסולה בכח הזרוע. ועוֹד משפחה אַחֶרֶת הָיְתָה בעבר הירדן שהיתה פסולה וְקֵרְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בְּזוֹרוֹעַ – הכריז על כשרותה בכח הזרוע. ומסיימת המשנה, משפחות כְּגוֹן אֵלּוּ שכשרותם או פסלותם ידועה, ומפורסם שנתרחקו או נתקרבו בזרוע, לעתיד לבא אֵלּוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, לְרַחֵק את הפסולה וּלְקָרֵב את הכשירה. ומבואר במשנה, שאלידו ירחק דווקא משפחות כְּגוֹן אֵלּוּ יְדִיעִין – שהכל מחזיקים אותם לפסולים, ונתקרבו רק מכוח הזרוע כאמור, אֲבָל מִשְׁפָּחָה שֶׁנִּטְמְעָה – שנתערבה בכשרים מחמת שלא נודע פסולה, נִטְמְעָה ויניחה אליהו בכשרותה.

מביאה הגמרא: תָּאנָא בברייתא, עוֹד משפחה פסולה אַחֶרֶת הָיְתָה בעבר הירדן, מלבד אותה משפחה פסולה שקירב בן ציון, וְלֹא רָצוּ חֲכָמִים לְגַלּוֹתָהּ לאחרים כיון שכבר נתערבה בכשרים, אֲבָל חֲכָמִים מוֹסְרִים אוֹתוֹ לְבָנֵיהֶם וּלְתַלְמִידֵיהֶן פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ – אחת לשבע שנים, וְאָמְרֵי לָהּ – ויש אומרים פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ – פעמיים בשבע שנים, כדי שלא ישתכח פסולה מהם, ויזהרו לפרוש ממנה. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר – מסתבר כדעת הסוברים שהיו מוסרין רק פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ, כִּדְתָנְיָא בברייתא, אדם שאמר הֲרֵינִי נָזִיר אִם לֹא אֲנַלֶּה מִשְׁפָּחוֹת פסולות, עדיף שיִּהְיֶה נָזִיר וְלֹא יְנַלֶּה מי הם הַמִּשְׁפָּחוֹת, ומוכח שאין ראוי לגלות הפסולים, ולכך אף החכמים שהוצרכו לגלותם לתלמידים אין להם לעשות כן אלא פעם אחת בשבע שנים.

מבארת הגמרא כעין זה, עד כמה הותר ללמד לאחרים את שמות הקדוש ברוך הוא: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שֵׁם של הקדוש ברוך הוא, שהוא בֶּן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת – הוי״ה, חֲכָמִים מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְתַלְמִידֵיהֶן – מלמדים את תלמידיהם כיצד נקרא וכיצד נבתב ומהו פירושו, פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ – אחת לשבע שנים, וְאָמְרֵי לָהּ – ויש שאומרים פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ – פעמיים בשבע שנים. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, מִסְתַּבְּרָא כְּמַאן דְּאָמַר שרק פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ מסרו חכמים לתלמידים את ענין השם, דִּכְתִיב (שמות ג טו) ׳כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו׳ יְהוָה שְׁמִי לְעֹלָם׳, וכיון שלא כתוב ׳לעולם׳ אלא ׳לְעֹלָם׳ כְּתִיב בלא ו״ו, דורשים שתיבה זו נקראת ׳לְעֵלֶם׳ שהוא מלשון העלמה, וכוונת הפסוק ׳זה שמי להעלים׳, ולכך אין למוסרו לתלמידים יותר מאחת לשבע שנים. וכן כאשר רָבָא סָבַר לְמֵידְרֵשֵׁיהּ בְּפִירְקָא – רצה ללמד בשיעורו בפני הציבור את ענין קריאתו ופירושו של שם של שם הוי״ה, אָמַר לֵיהּ הַהוּא סָבָא והרי ׳לְעֵלֶם׳ כְּתִיב, ולפיכך עליך להמנע מלדרוש ברבים ענין השם.מוסיפה הגמרא לבאר את המשך הפסוק: רַבִּי אַבִּינָא רָמֵי – הקשה, כְּתִיב (שמות ג טו) בתחילת הפסוק ׳זֶה שְׁמִי לְעֹלָם׳, וּכְתִיב בהמשך הפסוק ׳זֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר׳, ומדוע הוצרך הכתוב לכפול ׳זה שמי׳ ׳וזה זכרי׳, והלא די היה שיאמר ׳זה שמי וזכרי׳, והיינו יודעים שבאותו שם מיוחד הוא גם נזכר. ותירץ, שהכתוב בא ללמדנו ששני שמות הם, וכך אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא למשה, לֹא כָּשָׁאנִי נִכְתָּב – לא באותיות שאני נכתב, כך גם אֲנִי נִקְרָא בפה, אלא נִכְתָּב אֲנִי בְּיו״ד הֵ״י – שם הוי״ה, ו׳זהו שמי׳ המיוחד, וְאילו נִקְרָא אני בפה, בָּאל״ף דָּל״ת – בשם אדנות, ו׳זהו זכרי׳ בפה.

מביאה הגמרא, למי הותר למסור שם בן שתים עשרה אותיות: תָּנוּ רַבָּנָן, בָּרְאשׁוֹנָה – בתחילה, שֵׁם בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, הָיוּ מוֹסְרִין אוֹתוֹ לְכָל אָדָם, אך מִשֶּׁרַבּוּ הַפְּרִיצִים שהיו משתמשים בו שלא בטהרה, הָיוּ מוֹסְרִים אוֹתוֹ רק לַצְּנוּעִים שֶׁבְּכְהוּנָּה – לכהנים ענווים, כדי שיברכו בו את העם שבמקדש ברכת כהנים לאחר הקרבת תמיד של שחר, וְהַצְּנוּעִים שֶׁבְּכְהוּנָּה היו מַכְלִיעִים אוֹתוֹ בְּנַעֲמַת אֲחֵיהֶם הַכֹּהֲנִים – היו ממהרים להזכיר אותו בהבלעה, בזמן ששאר הכהנים משכו את קולם בנעימות כשבירכו בשם בן ארבע אותיות, וכך לא היה שם זה נשמע לרבים. וְתָנְיָא בברייתא, אָמַר רַבִּי מַתְיָא בֶּן חָרָשׁ, פַּעַם אַחַת עָלִיתִי אַחַר אַחֵי אִמִּי הכהן לְדוּכְנָן כדי לברך ברכת כהנים, וְהִטִּיתִי אָזְנִי אֶצֶל כֹּהֵן גָּדוֹל, וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהִכְלִיעַ את הַשֵּׁם של שתים עשרה אותיות בְּנַעֲמַת אֶחָיו הַכֹּהֲנִים.

המשך בעמוד קסז

מבארת הגמרא, למי הותר למסור שם בן ארבעים ושתים אותיות: **אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, שֵׁם בֶּן אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, אֵין מוֹסְרִין אוֹתוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁצָּנוּעַ וְעָנָיו,** שכיון שאינו חושש לכבודו, אין חשש **שישתמש בו להעניש את הבריות, וְעוֹמֵד בַּחֲצִי יָמָיו** – ל"ה שנים, **וְאֵינוֹ כּוֹעֵס, וְאֵינוֹ מְשַׁתַּכֵּר, וְאֵינוֹ מַעֲמִיד עַל מִדּוֹתָיו** לנטור איבה, ולכך אין חשש שישתמש בשם זה על מנת לנקום. **וְכָל הַיּוֹדְעוֹ** – היודע סודו ולכוון למה שהוא רומז בקודש פנימה, **וְהַזָּהִיר בּוֹ** שלא ללמדו לכל אדם, **וְהַמְשַׁמְּרוֹ** מלהשתמש בו אלא **בְּטָהֳרָה, אָהוּב לְמַעְלָה** על שמכבד את ה', **וְנֶחְמָד לְמַטָּה** על שנמנע מלהזיק על ידי שימושו, **וְאֵימָתוֹ מוּטֶלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת, וְנוֹחֵל שְׁנֵי עוֹלָמִים, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.**

חוזרת הגמרא לעסוק ביחוסי משפחות ישראל: **אָמַר שְׁמוּאֵל מִשְׁמֵיהּ דְּכָבָא** – משמו של תנא זקן, שלשה דרגות יש ביוחסין. הדרגה המעולה, משפחה מִבְּבֶל, הרי היא **בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרָה עוֹמֶדֶת,** ואין צריך לחוש שמא נתערב בה פסול, **עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ בַּמֶּה נִפְסְלָה** אותה משפחה. הדרגה הפחותה, משפחות **מִשְּׁאָר אַרְצוֹת,** שסתמן **בְּחֶזְקַת פָּסוּל** הֵן **עוֹמְדוֹת,** ואין להנשא להן **עַד שֶׁיִּוָּדַע לְךָ בַּמֶּה נִכְשְׁרָה** – עד שיתברר לך שאין בהם פסול קהל. והדרגה האמצעית, משפחות **שבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,** שדינם הוא, **שהַמּוּחְזָק לְפָסוּל פָּסוּל,** והַמּוּחְזָק **לְכָשֵׁר כָּשֵׁר.** מקשה הגמרא: **הָא גּוּפָא קַשְׁיָא** – מדבריך בענין משפחות שבארץ ישראל יוצא סתירה בדין, שהרי ממה **דְּאָמְרַתְּ שהַמּוּחְזָק לְפָסוּל פָּסוּל** משמע **הָא סְתָמָא** – מי שאינו מוחזק בפסול הרי הוא **כָּשֵׁר, וַהֲדַר תָּנֵי** – ואילו מדבריך ששנית לאחר מכן **שהַמּוּחְזָק לְכָשֵׁר כָּשֵׁר** – משמע **הָא סְתָמָא** – מי שאינו מוחזק בכשרות הרי הוא **פָּסוּל,** ונמצאו דבריך סותרים. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב הוּנָא בַּר תַּחְלִיפָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב, לֹא קַשְׁיָא** – אין זו סתירה,

משום שבָּאן – סוף דבריו שמשמעותם שסתם בן ארץ ישראל צריך בדיקה, נאמרו לענין לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה מיוחסת שתהא בתה ממנו כשירה להנשא לכהן, ואילו בָּאן – תחילת דבריו שמשמעותם שסתם בן ארץ ישראל כשר הוא, נאמרו לענין לְהוֹצִיא אִשָּׁה מִידוֹ, שכיון שאינו מוחזק בפסול, אין מוציאין אותה מידו מחמת הספק.אָמַר רַב יוֹסֵף, כָּל שֶׁכֵּיוָתוֹ – דיבורו בִּלשון אנשי בָּבֶל, מוחזק לנו שהוא מבני בבל המיוחסים וּמַשִּׂיאִין לוֹ אִשָּׁה מיוחסת מבלי לבדוק אחר יחוסו. וְהָאִידָּנָא דְּאִיכָּא רַמָּאֵי שמדברים בלשון בבלית כדי שיחזיקום במיוחסים, חֲיִישִׁינַן ואין משיאים אשה עד שבודקים ביחוסו.

מביאה הגמרא מעשה בדבר זהירותם של בני בבל: זְעִירֵי חֲוָה קָא מִישְׁתַּמִּיט מִינֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – זעירי שהוא בן בבל, היה נמנע מלהפגש עם רבי יוחנן, כיון דַּחֲוָה אָמַר לֵיהּ נָסִיב בְּרָתִי – שהיה משדלו שישא את בתו, ולא רצה משום שהיא בת ארץ ישראל. יוֹמָא חַד חֲווּ קָאָזְלֵי בְּאוֹרְחָא – הלכו שניהם בדרך, מָטוּ לְעִוּרְקָמָא דְּמַיָּא – וכשהגיעו לשלולית של מים אַרְכְּבֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן אַכַּתְפֵּיהּ וְקָא מְעַבַּר לֵיהּ – נשא זעירי את רבי יוחנן על כתפו והעבירו. אָמַר לֵיהּ רבי יוחנן, אוֹרַייְתָן בְּשֵׂרָה – תורתי כשרה בעיניך, ואילו בְּנָתַיְן לֹא בְּשֵׂרָן – בתי אינה מיוחסת בעיניך. מַאי דַּעְתָּךְ – מדוע אתה סובר שבני בבל מיוחסים יותר, אִילֵימָא מִשּׁוּם דִּתְנַן (לעיל סט.) עֲשָׂרָה יוּחֲסִין עָלוּ עם עזרא מִבָּבֶל, כֹּהֲנֵי לְוִיֵּי וכו' וכן ממזרים ונתינים ושאר הפסולים, ואתה סבור שלא נותרו פסולים בבבל, אין מזה ראיה, דְּאֶטוּ כֹּהֲנֵי לְוִיֵּי וְיִשְׂרְאֵלֵי כּוּלְּהוּ סָלְקוּ – וכי כל הכהנים הלויים והישראלים עלו משם, אם כן כִּי הֵיכִי דְּאִישְׁתְּיוּר מֵהָנֵי אִישְׁתְּיוּר נַמִּי מֵהָנֵי – כשם שנותרו מן הכשרים, כך גם נותרו מן הפסולים. מבארת הגמרא, שרבי יוחנן סבר כן משום דְּאִישְׁתְּמִיטְתֵּיהּ – נעלם ממנו הָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא עָלָה עֶזְרָא מִבָּבֶל עַד שֶׁעָשָׂאָהּ כְּסוּלַּת נְקִיָּה וְעָלָה, ולא נותרו פסולים בבבל.מביאה הגמרא עוד מעשה: עוּלָּא אִיקְּלַע – הוזמן לְפוּמְבְּדִיתָא לְבֵי רַב יְהוּדָה, וַחֲזִייהּ – ראה לְרַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה דְּגָדֵל וְלֹא נָסִיב – לא נשא אשה. אָמַר לֵיהּ עולא לרב יהודה, מַאי טַעְמָא לֹא קָא מַנְסֵיב לֵיהּ מַר אִיתְּתָא לִבְרֵיהּ – מדוע אינך משיא אשה לבנך, אָמַר לֵיהּ, מִי יָדַעְנָא מֵהֵיכָא אַנְסֵיב – איני יודע איזה משפחה מיוחסת שאשיאנו אשה משם. אָמַר לֵיהּ עולא, אֲטוּ אֲנַן מִי יָדְעִינַן מֵהֵיכָא קָאָתְינַן – וכי אנו יודעים מהו יחוסינו, דִּילְמָא מֵהָנָךְ דִּכְתִיב (איכה ה יא), 'נָשִׁים בְּצִיּוֹן עִנּוּ בְּתֻלֹת בְּעָרֵי יְהוּדָה' – שמא אנו מזרע נשים שענו ונאנסו על ידי הגוים בזמן חורבן הבית ונולדו להם בנים מהם, ולכך אף אנו פסולים. וְכִי תֵּימָא שמחמת כן אין לנו לחוש ליחוסינו, לפי שעֹובֵד כּוֹכָבִים וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל הֲוָלֵד כָּשֵׁר, וְהלא עדיין יש לנו לחוש דִּילְמָא אנו מִזרע הָנָךְ דִּכְתִיב בָּהּ (עמוס ו ד) 'הַשֹּׁכְבִים עַל מִטּוֹת שֵׁן וּפֹרְחִים עַל עֶרְשׂוֹתָם', וְאִי שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא שטרוחים הנזכרים בפסוק אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם הַמַּשְׁתִּינִים מַיִם בְּפְנֵי מִטּוֹתֵיהֶם עֲרוּמִים, שה' שונאן. וְהלא מְנַדֵּף בָּהּ רַבִּי אַבָּהוּ – מקשה רב אבהו על פירושו, אִי הָכִי, איך יתבאר חֲיֵינוּ דִּכְתִיב בהמשך (שם ו ז) לענין ענשם 'לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גֹּלִים', וכי מְשׁוּם דְּמַשְׁתִּינִים מַיִם בְּפְנֵי מִטּוֹתֵיהֶם עֲרוּמִים יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גֹּלִים. ובהכרח שאין כוונת הפסוק לאלו, אֶלָּא אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ שֵׁאִלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין זֶה עִם זֶה, ומתוך עינוגם באכילה ושתיה מגיעים לידי זנות, וּמַדְבִּיקִין מִטּוֹתֵיהֶם זוֹ בְּזוֹ, וּמַחֲלִיפִין נְשׁוֹתֵיהֶם זֶה לָזֶה, ולכך הם מַסְרִיחִים עַרְסֹותָם בְּשִׁכְבַת זֶרַע שֶׁאֵינָהּ שֶׁלָּהֶם, ונמצא שזרעם ממזרים. וכיון שכן, מנין שאין אנו מזרעם של אלו. אָמַר לֵיהּ רב יהודה, אם כן הֵיכִי נַעֲבִיד – איך נבדוק יוחסין. אָמַר לֵיהּ וִיל בָּתֵּר שְׁתִיקוּתָא – הלך אחר משפחה שתנקית שהיא זו שמיוחסת יותר, כִּי הַאי דְּבָרְקִי בְּנֵי מַעֲרָבָא – בני ארץ ישראל, דכִּי מִינָּצוּ בֵּי תְּרֵי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי – כאשר שנים מריבים זה עם זה חָזוּ הֵי מְנַיְּינוּ דְּקָרִים וְשָׁתְקִי – רואים מי מהניצים מקדים לשתוק וְאָמְרֵי הַאי מְיוּחָם טְפֵי – ועל פי זה קובעים שהוא מיוחס יותר.אָמַר רַב, שְׁתִיקוּתֵיהּ דְּבָבֶל הַיְינוּ יְחוּסָא – שתיקותם של בני בבל ראיה ליחוסם. שואלת הגמרא: אִינִי, וְהָא אִיקְּלַע רַב לְבֵי בַּר שָׁפֵי חָלָא – לביתו של אדם ששמו שופה חומץ, כדי להשיא את אחד מקרוביו לבתו, וּבָדַק בָּהּ בכשרותם, מבררת הגמרא מַאי לַאו בְּיַחֲסוּתָא – האם אין הכוונה שבדק בדורות הקודמים על מנת ליחסם, ונמצא שרב עצמו לא הסתמך על שתיקה לבד. מתרצת הגמרא: לֹא בדק רב ביחוס הדורות, אלא בדק בְּשְׁתִיקוּתָא – במידת שתקנותם, ולפי זה קבע את יחוסם. וְתָכִי קָאָמַר לְהוּ רב לשלוחיו, בְּדוֹקוּ אִי שָׁתְקֵי אִי לֹא שָׁתְקֵי.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אִם רָאִיתָ שְׁנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁמִּתְגָּרִים זֶה בָּזֶה, הדבר מוכיח ששֶׁמֶץ פְּסוּל יֵשׁ בְּאֶחָד מֵהֶן, וּמן השמים אֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ לִידַבֵּק בַּחֲבֵירוֹ, ולכן הטילו מריבה ביניהם. וכעין זה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אִם רָאִיתָ שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת הַמִּתְגָּרוֹת זוֹ בָּזוֹ תמיד, סימן הוא ששֶׁמֶץ פְּסוּל יֵשׁ בְּאַחַת מֵהֶן, וּמן השמים אֵין מַנִּיחִין אוֹתָהּ לִידַבֵּק בַּחֲבֶרְתָּהּ.

מביאה הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא סָבָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב, בָּבֶל בְּרִיאָה – מיוחסת ונקיה מפסולים, מֵישׁוֹן מְיֻתָּה – ישראל שבה כולם ממזרים ופסולים, מָדַי חוֹלָה – ישראל שבה רובם כשרים ומיעוטם פסולים, וְעֵילָם נוֹסֶסֶת – ישראל שבה רובם פסולים ומיעוטם כשרים. וּמַה ההבדל בֵּין חוֹלִין לְנוֹסְסִין, שרוֹב חוֹלִין לְחַיִּים ואילו רוֹב נוֹסְסִים לְמִיתָה. ולכך, במדי שרק מיעוטם פסולים הרי היא חולה, ובעילם שרובם פסולים היא גוססת.מבארת הגמרא מהם גבולותיה של בבל לענין יוחסין. מבררת הגמרא: עַד הֵיכָן הִיא גבולות הרוחב של בָּבֶל, ואמנם הדבר ידוע שגבול רחבה לצד מערב הוא נהר פרת, אך מהו גבול רחבה לצד מזרח מעבר לנהר חידקל. רַב אָמַר עַד נְהַר עָזָק, וּשְׁמוּאֵל מוסיף יותר וְאָמַר שגבולה עַד נְהַר יוֹאנִי שהוא מזרחי לנהר עזק. מוסיפה הגמרא לברר את גבול ארכה של בבל: לְעֵיל בְּרֵיגְלַת עַד הֵיכָא – עד היכן גבול אורכה של בבל לצד מעלה של החידקל, דהיינו הגבול הדרומי מזרחי. רַב אָמַר, עַד בַּגְדָּא וְאוּנָא שהם ערים סמוכות זו לזו משני צידי דרום החידקל, וּשְׁמוּאֵל אָמַר שארכה יותר ומגיע עַד מוּשְׁבָּנֵי, וְלֹא מוּשְׁבָּנֵי בְּכָלָּל – אך מושכני עצמה אינה מבבל. שואלת הגמרא: וְהָאָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל, מוּשְׁבָּנֵי הֲרֵי הִיא כְּנוֹלָה – כפומפדיתא שבבבל לענין יוֹחֲסִין, והיאך אמר שאינה בכלל בבל. אֶלָּא כך צריך לומר, אורכה עַד מוּשְׁבָּנֵי, וּמוּשְׁבָּנֵי בְּכָלָּל גבולותיה של בבל. מוסיפה הגמרא לברר: לְתַחְתִּית בְּרֵיגְלַת עַד הֵיכָא – עד היכן גבול ארכה של בבל לצד התחתון של החידקל, דהיינו הגבול הצפוני מזרחי, אָמַר רַב שְׁמוּאֵל, עַד אַפַּמְיָא תַּתָּאָה – אפמייא התחתונה, והיא עצמה אינה בכלל בבל. ומבארת הגמרא שתַּרְתֵּי אַפַּמְיָא הַוְיָין – שתי ערים היו שנקראו אפמייא, חָדָא עֵילִּיתָא – אחת עליונה שהיא הדרומית, וְחָדָא תַּתַּיְיתָא – אחת תחתונה שהיא הצפונית יותר, חָדָא – העליונה כְּשֵׁירָה, וַחֲדָא – התחתונה פְּסוּלָה, וּבֵין חָדָא לַחֲדָא המרחק הוא פַּרְסָה, וְקָא קָפְדֵי אַהֲדֵדֵי – והיו מקפידים זה על זה, וַאֲפִילּוּ נוּרָא לָא מוֹשְׁלֵי אַהֲדֵדֵי – ואפילו אש אינם משאילים זה לזה, כדי שיהיו מרוחקים מהם ולא ינשאו להם. וְסִימָנֵיךְ שלא תטעה איזו מהם פסולה ואיזו כשרה, אפמייא דְּפְסוּלְתָּא, הָא דְּמִישְׁתַּעְיָא – היא זו שמדברים בה מִישָׁנִית – בשפת מישן כיון שקרובה למישן. מוסיפה הגמרא לברר את גבול אורכה לצד מערב: לְעֵיל בְּפָרָת עַד הֵיכָא – עד היכן גבול אורכה של בבל לצד מעלה של נהר פרת, דהיינו גבול דרומי מערבי. רַב אָמַר עַד אַקְרָא דְּתוּלְבַּקְנֵי, וּשְׁמוּאֵל מוסיף על ארכה וְאָמַר, עַד גִּישְׁרָא דְּבֵי פָּרָת, שהיא דרומית לאקרא דתולבקני, וְרַבִּי יוֹחָנָן ממעט באורכה וְאָמַר, עַד מַעְבְּרַת דְּנִיזְמָא, שהיא צפונית לאקרא דתולבקני.לְייט [־קילל] אֲבָיֵי וְאִיתֵימָא רַב יוֹסֵף את מי שיסמוך לענין יוחסין אַדְּרַב – על רב, משום שמרבה בגבולה של בבל. שואלת הגמרא: וכי אַדְּרַב לְייט וְאַדְּשְׁמוּאֵל לֹא לְייט, והרי לדעת שמואל גבולה של בבל משתפת לצד דרום יותר מאשר לרב. מיישבת הגמרא: אֶלָּא לְייט אַדְּרַב וְכָל שֶׁכֵּן אַדְּשְׁמוּאֵל. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, לְעוֹלָם אַדְּרַב לְייט וְאַדְּשְׁמוּאֵל לֹא לְייט – את הנוהג כשמואל לא קילל, והיינו משום שגִּישְׁרָא דְּבֵי פָּרָת שהוא גבול הדרומי לדעת שמואל, לְתַתָּאֵי הֲוָה קָאֵי – הינו צפונית מאקרא דתולבקני, ואם כן שמואל מיעט בגבול זה של בבל יותר מרב.